

накопиченні доказів про повноту та коректність стосовно основних припущень, що розкриті у майбутніх фінансових звітах. Це вимагає від аудитора бути ознайомленим з родом занять та специфікою бізнесу клієнта, визначити ключові фактори, від яких залежать майбутні результати діяльності клієнта та встановити, що відповідно до них були висунуті правильні припущення.

Література:

1. Стратегический конкурентный анализ в транзитивной экономике России / А.М. Ильшев, Н.Н. Ильшева, Т.С. Селевич. – М: Финансы и статистика; ИНФРА – М, 2010. – 480 с.
2. Auditing and assurance services; an integrated approach / Alvin A. Arens, Randal J. Eldez, Mark S. Beasley – 10th ed. – Pearson Prentice Hall, 2005. – 791 p.

*Любомира Кіндрацька, д.е.н., професор
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК – ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У багатьох нормативних документах Національного банку України з питань кредитування, банківської безпеки присутнє словосполучення – бездоганна ділова репутація позичальника. Йдеться про сукупність підтвердженої інформації про особу (як юридичну, так і фізичну), на основі якої можливо зробити висновок про відповідність її діяльності вимогам законодавства. Найбільший обсяг такої інформації продукується в процесі здійснення конкретних облікових процедур. Виконуючи такі процедури як визначену послідовність дій, бухгалтер, по суті, оформлює результати своєї діяльності у звітності. Відповідно, звітність має переконати користувача у тому, що інформація, узагальнена показниками звітності, відображає реальні позиції стосовно діяльності суб'єкта господарювання, зокрема і банку. Це свідчить, що сукупність підтвердженої інформації про суб'єкта, якраз і відображається у звітності.

Втім, жоден бухгалтер ні перед ким не давав клятву стосовно мети складання звітності. Мету визначають регулятивні органи. Зокрема, у передмові до концептуальної основи МСФЗ зазначено, що фінансові звіти складаються з метою надання інформації, корисної для прийняття еконо-

мічних рішень. [1,с.75]. Така інформація стосується фінансового стану суб'єкта господарювання, результатів його діяльності та зміни у фінансовому стані. Важливо зазначити, що фінансові звіти демонструють також результати управління, здійснюваного управлінським персоналом та підзвітність управлінського персоналу за довірені йому ресурси [1, с.79].

Наведені позиції концептуальної основи МСФЗ наводять на такі роздуми.

1. Якщо є фінансова звітність, значить існує сфера фінансового обліку.
2. Якщо функціонує механізм фінансового обліку, то він вписується в більш широке утворення – бухгалтерський облік із всіма притаманними йому функціями.
3. Якщо об'єднати перше та друге, то логічно вести мову про облік як інформаційну систему господарюючого суб'єкта.
4. Чи варто, окреслюючи змістовне наповнення інформаційної системи, упускати слово бухгалтерський, а натомість оперувати тільки поняттями "облік".

По мірі розмежування бухгалтерського обліку на управлінський і фінансовий перестала проглядатися чітка методологія саме бухгалтерського обліку. Водночас сформувалася певна тривимірна комплексна система оцінки діяльності підприємства як взаємозв'язок її складових «облік-аналіз-аудит». Дійсно, спочатку здійснені факти господарської діяльності підпадають під облікові процедури. Далі вони аналізуються, причому, як правило, за даними бухгалтерської звітності. Насамкінець виконуються контрольні дії щодо законності та доцільності їх здійснення. Мета такої послідовності – скоригувати напрями діяльності, якщо це буде визнано необхідністю за результатами оцінки інформації.

Важливо у цьому зв'язку вести мову про інформаційні можливості системного бухгалтерського обліку як єдності його підсистем: фінансового обліку, управлінського обліку та податкових розрахунків. Відтак, не слід оперувати поняттям "облік" там, де мова йде про бухгалтерський облік як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [2].

Обсяг інформації, накопиченої на рахунках бухгалтерського обліку, а не тільки відображеної у звітності, якраз і формує загальну картину господарської діяльності суб'єкта. В процесі її аналізу можливо встановити сукупність причинно-наслідкових зв'язків, які відображають закономірність кругообігу коштів підприємства у розрізі основних операцій як фінансового, так і не фінансового характеру. У цьому сенсі знову варто звернутися до структуризації бухгалтерського обліку. Науково обґрунтований його розподіл на окремі взаємозв'язані підсистеми забезпечує розши-

рення інформаційних можливостей безпосередньо бухгалтерського обліку. За такого підходу бухгалтерський облік набуває чітких ознак інформаційної системи суб'єкта господарювання. По-перше, за даними фінансового обліку складається фінансова звітність, яка стосується фінансового стану, результатів діяльності та змін у фінансовому стані. Відповідно, управлінський персонал використовує фінансову звітність з метою коригування сфери діяльності. Водночас, по-друге, він має також доступ до додаткової управлінської інформації, яка забезпечує виконання функцій планування, прийняття рішень та контролю. Йдеться про інформацію підсистеми управлінського обліку. З огляду на власні потреби, керівники різних ієрархічних рівнів управління визначають форми, зміст, обсяги такої додаткової інформації. Врешті бухгалтерський облік функціонує як складний механізм в межах інформаційної системи економічного суб'єкта господарювання, будучи його основою.

Посилаючись на те, що сучасний бухгалтерський облік – це багатофункціональна система, розширення кола його завдань великою мірою пояснюється потребами господарської практики і процесами її пізнання. Цю потребу буде реалізовано за умови, що власники та інші зацікавлені сторони отримають достовірну відповідь на питання щодо реальних шляхів збільшення своїх економічних вигод [3, с. 8].

Як самостійний науковий і практичний напрямок знань, бухгалтерський облік повною мірою відповідає ознакам системного утворення, відтак через формування багатовекторної інформації якраз і дає відповіді на багаточисельні запити користувачів.

Відомий свого часу американський інженер Г. Емерсон (1853-1931), обгрунтовоючи свої «Дванадцять принципів продуктивності», зазначав, що мета обліку полягає у збільшенні кількості й інтенсивності попереджень з тим, аби подати такі дані, які через зовнішні відчуття отримати неможливо. Повертаючись до минулого, облік дозволяє заглянути у майбутнє. Він перемагає простір, оскільки узагальнює інформацію [4, с.94-95]. Наведене знову ж таки засвідчує факт існування певної конкретної інформаційної системи, в основі якої – мова бухгалтерського обліку.

Бухгалтерському обліку як системі, властиві щонайменше такі чотири риси, які так чи інакше акцентуються у різних визначеннях системи:

- 1) наявна мета, яку реалізує бухгалтерський облік як об'єкт (система) дослідження;
- 2) елементи, які формують систему;
- 3) зв'язки, які пов'язують окремі елементи системи, а також систему із зовнішнім середовищем;
- 4) засади функціонування системи.

По суті внутрішня побудова системи «бухгалтерський облік» визначається трьома чинниками: якістю елементів, їх кількістю і врешті тим, як вони складаються у загальну архітектуру системи, тобто у структуру системи.

З огляду на це, під системою бухгалтерського обліку розуміємо організовану множину структурних елементів, які виконують різні функції в процесі управління, але водночас взаємопов'язані між собою полем суб'єкта господарювання.

Це підтверджує нелогічність звужувати множину елементів бухгалтерського обліку та їх об'єднання в поняття «облік».

Оскільки функціонування системи завершується корисним результатом, то і взаємодія всіх компонентів системи завжди здійснюється за типом взаємодії, спрямованої на отримання результату.

Це означає, що функціональність системи бухгалтерського обліку націлена на розв'язання абсолютно конкретних облікових задач, результати яких сприятимуть прийняттю рішень, спрямованих, зокрема, і на забезпечення безпеки підприємства у конкурентному середовищі.

За жодних обставин не можна відривати бухгалтерський облік від інформації. По суті методологічний поділ системи бухгалтерського обліку на окремі підсистеми призвів до суттєвого розширення інформаційних можливостей безпосередньо бухгалтерського обліку. З огляду на зміни підходів до формування облікової інформації в процесі реформування системи бухгалтерського обліку, бухгалтерська інформація набула чітких ознак цінного інформаційного ресурсу, як основи прийняття рішень.

Навіть це ув'язує у єдине ціле бухгалтерський облік та менеджмент. Дійсно, діє відпрацьований управлінський механізм, націлений на підвищення ефективності управління, що передбачає поєднання розгалуженої системи оцінок реальних господарських фактів.

Такі оцінки замовляються менеджментом, а виконуються на основі аналізу даних бухгалтерського обліку. Тому не можемо підміняти бухгалтерський облік процедурами менеджменту і навпаки.

Різноманітність варіантів оцінки як у менеджменті, так і у бухгалтерському обліку підсилює результативність інформації, що важливо для управління.

Література:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності – 2009.: Переклад з англ./ за ред. С. Ф. Голова. – Том 1. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2009 – 1608с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV // ВВР. – 1999 – №40- – с.365.

3. Лазаришина І. Д. Економічний аналіз: теорія, методологія, практика // Автореферат дисертації з економічних наук, Тернопіль – 2006.- 36 с.
4. Емерсон Гарингтон. Двенадцать принципов производительности. – М.: Бизнес-Информ. – 1997. – 197 с.

*Сергей Коротаев, д. э. н., доцент,
директор ЗАО «АудитКонсульт»
Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Республика Беларусь*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ЗАТРАТ КОММЕРЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ БЕЛАРУСИ

В настоящее время в Республике Беларусь законодательными актами по вопросам налогообложения предусмотрена возможность льготирования прибыли, направляемой организациями на финансирование капитальных вложений. Однако до использования прибыли в качестве первоочередного источника финансирования капитальных вложений должен, в соответствии с законодательством, определяться забалансовый амортизационный фонд воспроизводства внеоборотных активов, формируемый в размере расчетной суммы амортизации в себестоимости реализованной продукции (работ, услуг). И только после «выборки» амортизационного фонда субъект хозяйствования, имеющий прибыль, может прольготировать ее в части суммы инвестиционных затрат, не обеспеченной забалансовым амортизационным фондом.

С нашей точки зрения, используемый в Беларуси механизм стимулирования инвестиционных затрат организаций имеет серьезные недостатки, причем как теоретического, так и практического характера. Рассмотрим их более подробно.

Прежде всего подчеркнем, **амортизация – это источник возмещения не будущих инвестиционных затрат, а уже состоявшихся прошлых расходов.** Купив объект основных средств, субъект хозяйствования производит разовые расходы, возмещение которых осуществляется в течение периода амортизации объекта путем начисления амортизационных отчислений, которые включаются в затраты организации, учитываются при калькулировании себестоимости продукции (работ, услуг) и формировании отпускной цены. В принципиальном плане механизм возмещения затрат по покупке основных средств не отличается от порядка, действующего в отношении материалов: расходы по основным средствам и матери-